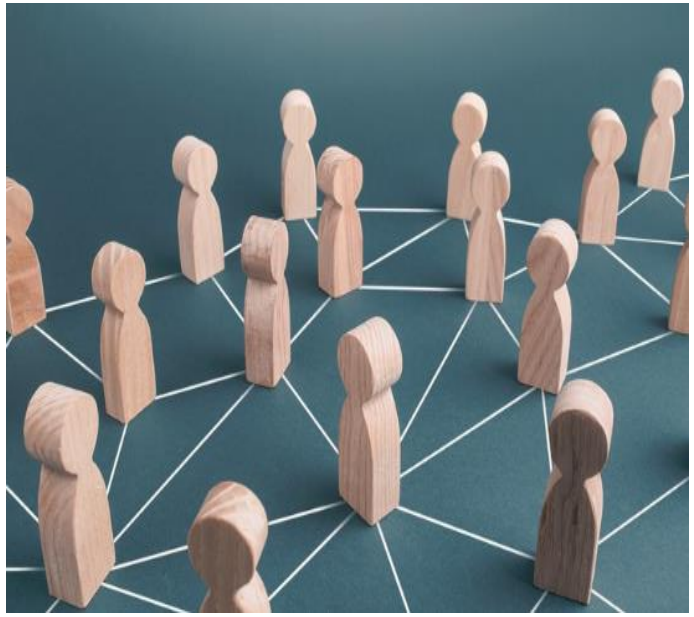

השפעתן של רפורמות מבניות על שוק האשראי הקמעונאי בישראל

ד"ר נמרוד שגב, חטיבת המחקר, בנק ישראל

על מה נדבר היום?

ממצאים ממחקרים על השפעתן של רפורמות מבניות בשוק האשראי הקמעונאי בישראל:

1. מחקר השפעת מאגר נתוני האשראי - "פרמיית הלקוח השבוי"
2. מחקר "רפורמת שקיפות במשכנתאות"
3. מחקר רפורמת "מעבר בקליק"

מערכת נתוני אשראי

- באפריל 2019 עלתה לאוויר מערכת שיתוף נתוני אשראי.
- המערכת מאפשרת לנותני אשראי לקבל מידע על לקוחות (בהסכמתם) וכך להתחרות עליהם באופן טוב יותר.
- המערכת נועדה לצמצם את פערי המידע הקיימים בין ספקי השירותים הפיננסיים ובכך לתרום להגברת התחרות בתחום האשראי הקמעונאי.

מחקר פרמיית הלקוח השבוי

- מחקר שבחן את הפרמיה העודפת של הלוואות צרכניות שמשלמים לקוחות שמנהלים חשבון עו"ש בבנק בודד - "פרמיית הלקוח השבוי".
- נמצא שלפני הקמת מאגר נתוני האשראי לקוחות **בעלי חשבון עו"ש בודד** שילמו כחצי נקודת אחוז יותר על אשראי צרכני לעומת לקוחות שניהלו מספר חשבונות עו"ש בבנקים שונים.
- בשנה הראשונה של פעילות המאגר פער ריביות זה הצטמצם בכ-רבע נקודת אחוז.
- בבדיקה ארוכת טווח נמצא שפרמיית הלקוח השבוי הצטמצמה במלואה.

מחקר פרמיית הלקוח השבוי – השינוי בפרמיה

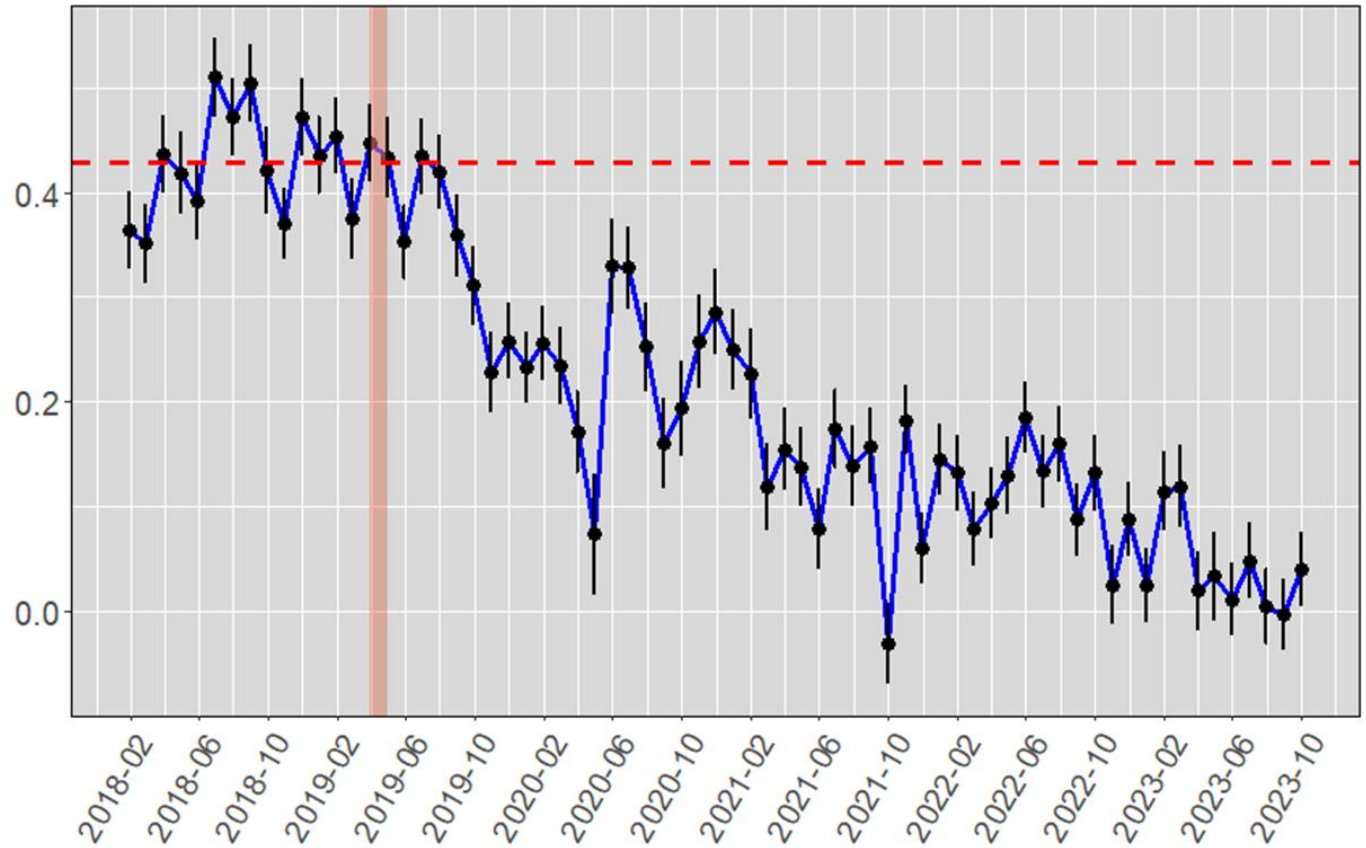

האיור מציג את תוצאות המקדמים ורווח בר סמך של המשתנה Exclusive כפול משתנים המקבלים את הערך 1 בכל אחד מהחודשים שבין ינואר 2018 לספטמבר 2023 (משתנה נפרד לכל חודש). קו האדום האופקי מייצג את הפרמיה העודפת הממוצעת לפני תחילת פעילות המאגר.

מחקר רפורמת השקיפות במשכנתאות

- משכנתא היא ההתחייבות הפיננסית הגדולה ביותר של משק בית בישראל
- נטילת משכנתא היא אירוע פיננסי מורכב עבור משקי הבית.
- המורכבות הגבוהה בשוק המשכנתאות מקשה על הלווים להשוות בין ההצעות של הבנקים השונים.
- בספטמבר 2022 נכנסה לתוקף רפורמה צרכנית שיזם בנק ישראל – "רפורמת השקיפות במשכנתאות"
- המחקר בוחן את ההשפעה של הרפורמה על שוק המשכנתאות בישראל, ובפרט על מחירי המשכנתאות.

ירידה חדה במרווחי המשכנתאות החדשות לאחר תחילת הרפורמה

שאלת המחקר המרכזית:

האם הרפורמה גרמה לירידת המרווחים?

מרווח הריבית המשוקלל

משכנתאות חדשות, ינואר 2018 - דצמבר 2024

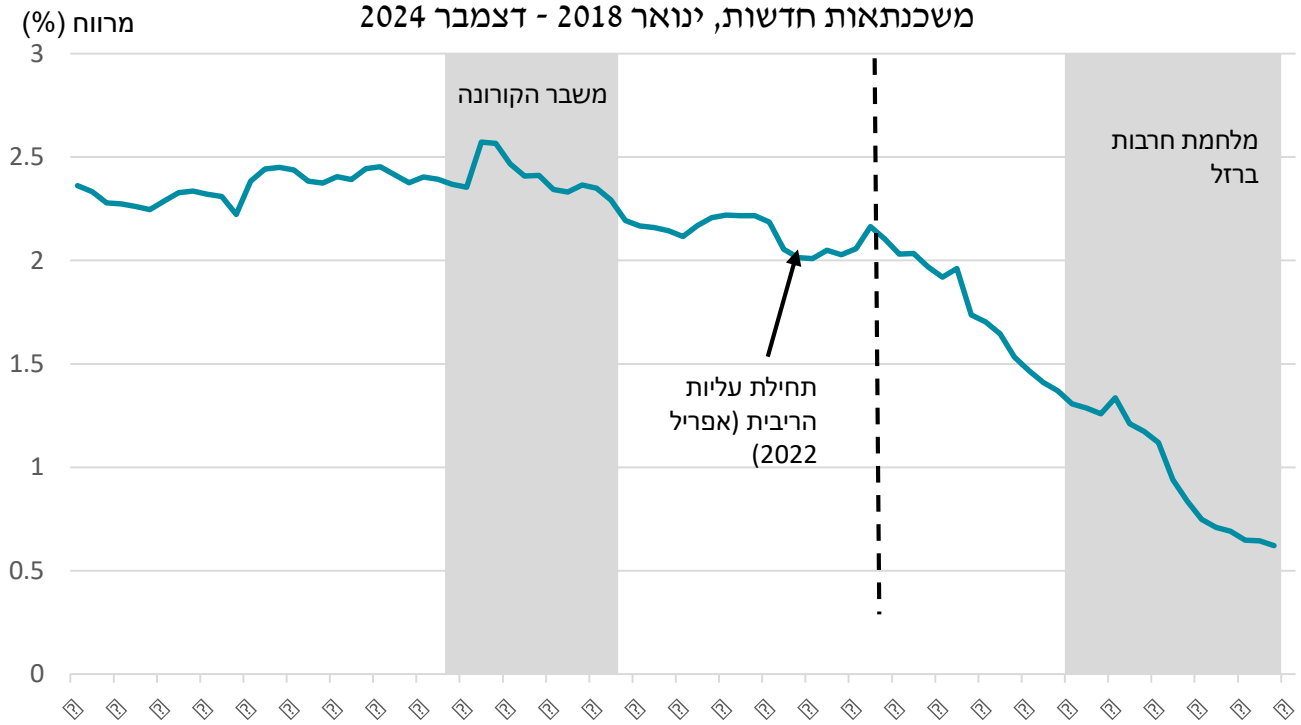

מרווח המשכנתא מחושב באמצעות הממוצע המשוקלל של המרווחים של כל מסלול במשכנתא מעקום התשואות הרלוונטית עבורו.

תוצאות

- מהניתוח עולה שהרפורמה מסבירה ירידה של 0.35 נקודות אחוז במרווחי המשכנתאות (כרבע מסך הירידה).

אמידת פער המרווחים

משכנתאות לכל מטרה לעומת משכנתאות למטרת מגורים

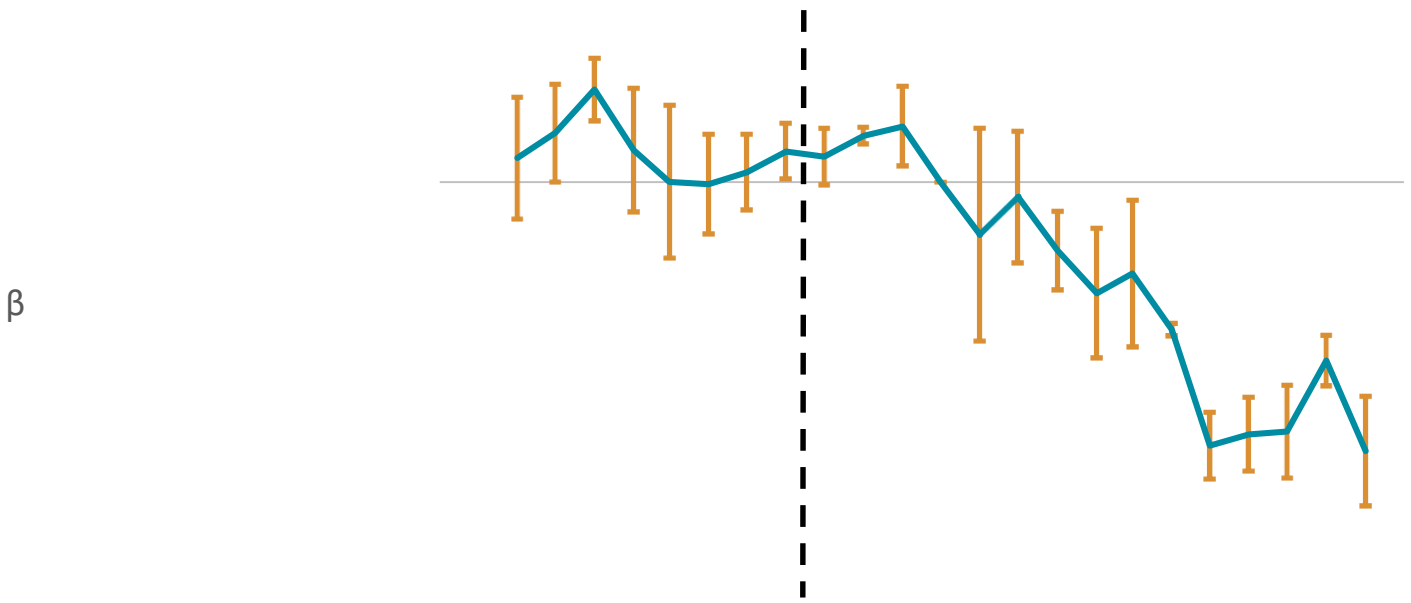

האיור מציג את פער המרווחים בין משכנתאות לכל מטרה למשכנתאות למטרת מגורים הנאמד באמצעות רגרסיית OLS.

מחקר רפורמת "מעבר בקליק"

- מחקר שבוחן את ההשפעה של רפורמת "מעבר בקליק" על ניידות לקוחות בין הבנקים.
- בחודש ספטמבר 2021 נכנס לתוקף, בהובלת בנק ישראל ומשרד האוצר, תיקון לחוק הבנקאות (שירות ללקוח) התשמ"א 1981, אשר חייב את המערכת הבנקאית לאפשר ללקוחות הבנקים מעבר מבנק לבנק, בצורה קלה, מהירה, בטוחה וללא עלות.
- נמצא שלפני הרפורמה שיעור הלקוחות שעברו בנק עמד על כ-0.6% בכל שנה.
- לאחר הרפורמה שיעורי המעברים עלו באופן מובהק סטטיסטית פי שתיים לכ- 1.4% מהחשבונות בכל שנה.

מחקר מעבר בקליק

- ההשפעה מתמשכת ולא זמנית
- השפעה חזקה במיוחד בקרב לקוחות צעירים
- עוצמת האפקט?

שיעור הלקוחות שהחליפו בנק בכל רבעון

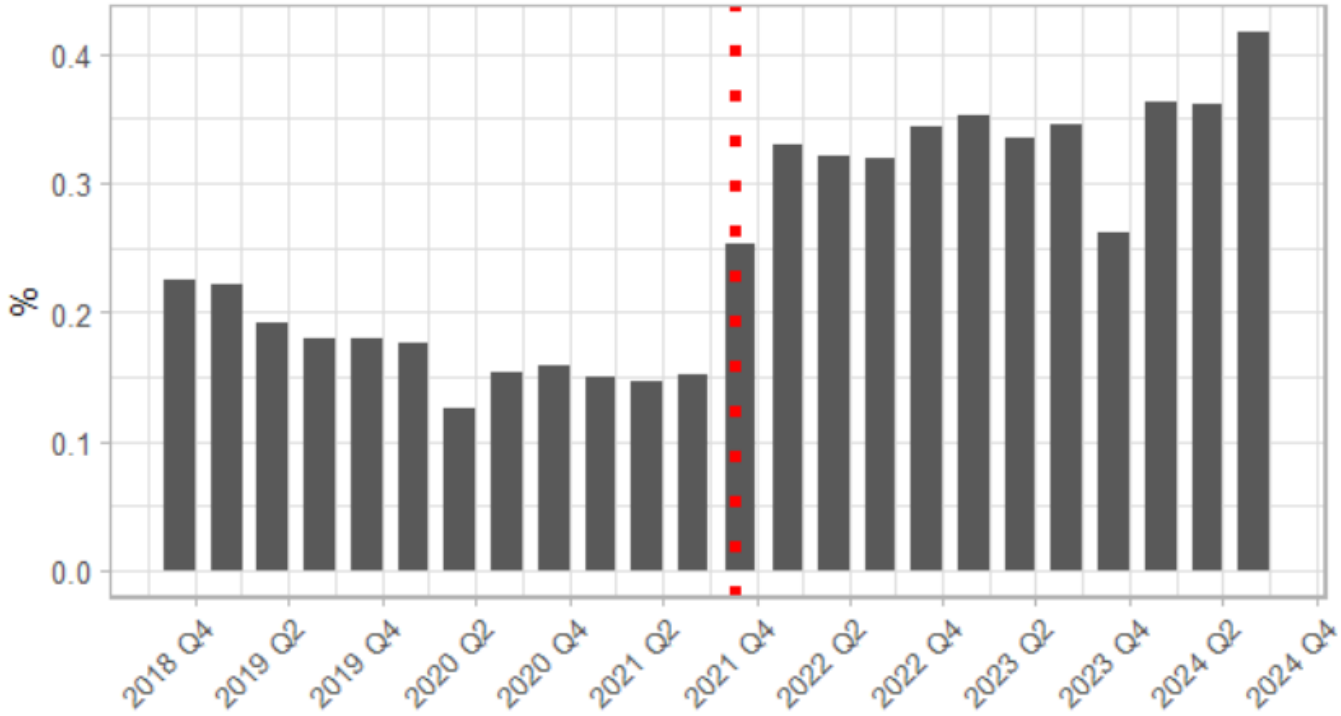

הקו המקווקו מציין את תחילת הרפורמה (ספטמבר 2021).

סיכום

- בשורה של מחקרים נמצא כי רפורמות מבניות שנערכו בשנים האחרונות השפיעו על שוק האשראי הקמעונאי:
  - מאגר נתוני אשראי
  - שקיפות במשכנתאות
  - מעבר בקליק
- שאלות לא פתורות:
  - האם זה מורגש על ידי הלקוחות?
  - למה זה לא בא לידי ביטוי ברווחי הבנקים? (או האם זה אמור?)

תודה!